

Näringsdepartementet
n.registrator@regeringskansliet.se
peter.kalliopuro@regeringskansliet.se

Remiss av departementspromemoria Res lätt med biljett (Ds 2015:11)

Transportstyrelsen har anmodats att lämna synpunkter på rubricerad remiss.

Sammanfattningsvis

Transportstyrelsen ser i stort positivt på förslaget i departementspromemorian som syftar till att möjliggöra för aktörer att skapa olika kommersiella tjänster som ska underlätta för resenärer att söka och köpa en resa med kollektivtrafiken. Myndigheten anser dock att alternativet att branschen på frivillig väg tillgängliggör information borde belysas bättre.

Transportstyrelsen anser vidare att vissa förtydliganden behöver göras avseende;

- konkurrens- och affärsmässiga konsekvenser för kollektivtrafikföretagen
- konsekvenser för kollektivtrafikföretagen i form av kostnader för teknikinvesteringar
- de tekniska förutsättningarna för informationsdelningen för att kunna klara ut var ansvaret för tillgängliggörandet bör ligga
- användningen av begreppen ”trafikutbud” och ”information om dess trafik”
- finansiering av den gemensamma portalen
- åtgärderna för hur sällanresenärer, turister m fl enklare ska kunna köpa biljett
- kopplingen till tågpassagerarförordningen

- om kravet på information bara innefattar det som företagen har i egna befintliga system eller om det är mer omfattande än så
- Transportstyrelsens uppdrag

Transportstyrelsen vill också påminna om att sedan utredningen gjordes har myndigheten gjort informationsinsatser för att underrätta kollektivtrafikföretagen om deras informationsskyldighet i samband med tillsyn på området.

Transportstyrelsens synpunkter

Transportstyrelsen finner förslaget positivt ur resenärsperspektiv.

Förslaget riskerar däremot att slå olika mot olika kollektivtrafikföretag. Det skulle kunna påverka företagens incitament att ta fram information.

Det är inte tillräckligt utrett vilka konsekvenserna blir för mindre och medelstora kollektivtrafikföretag av kraven som föreslås. En hållbar funktion för ett fungerande tillgängliggörande av information kräver nytta för bägge parter, såväl resenärer som kollektivtrafikföretag. Förslaget bör därför bättre belysa nyttan för kollektivtrafikföretagen. Det bör också övervägas om kravet ska vara att företagen levererar eller om Samtrafiken i stället kan inhämta informationen. Att tillgängliggöra sin information i en gemensam portal kan innebära ökade kostnader i form av it-hantering, t ex investeringar av nya system och behov av nya format på data. Dessa konsekvenser beskrivs inte tydligt i utredningen. Konkurrensperspektivet saknas också i konsekvensanalysen, så som vad transparenta prissättningssystem får för affärsmässiga konsekvenser för företagen.

Branschen har redan kommit relativt långt själva med att tillhandahålla öppna data samt biljettförsäljning (X2AB:s biljett- och betalprojekt) även om samtliga aktörer inte är inkluderade. I biljett- och betalprojektet har nyligen (januari 2015) en ny version av Resrobot lanserats som inkluderar köpfunktion. 90 procent av de svenska kollektivtrafikföretagen är inkluderade i projektet. Hela projektet ska vara genomfört senast år 2018.

Troligen har en stor andel kollektivtrafikaktörer som idag inte har trafikinformation i GTI och Resrobot andra kanaler för information och försäljning, såsom information hos turistinformationer eller liknande. Resenärernas efterfrågan bör därför värderas för att ställa nyttan mot kostnaden för ytterligare reglering.

I 4 kap. 2 § föreslås att formuleringen att ett kollektivtrafikföretag ”ska lämna information om sitt trafikutbud” ersätts med ”information om dess trafik ska göras tillgänglig i alla befintliga format...”. Transportstyrelsen

anser dock att det är problematiskt att helt ersätta formuleringen om trafikutbud av två skäl.

Det första skälet är att begreppet ”trafikutbud” är av central betydelse även för Justitiedepartementets förslag Ju2013/4865/L3 om rätt till hävning av köp av periodbiljett. Det är därför av betydelse att arbetet med de båda utredningarna samordnas för att undvika otydligheter. Det andra skälet är att den föreslagna skrivningen om vilken information som ska lämnas, ”information om dess trafik”, kommer att omfatta bland annat all den information som idag inkluderas i begreppet ”information om sitt trafikutbud”. Det innebär att möjligheten till undantag i tredje stycket, ”i den utsträckning det är möjligt och kan anses skäligt...”, kommer att omfatta information som idag är obligatorisk för kollektivtrafikföretag att lämna.

Transportstyrelsen anser att det är viktigt att omfattningen av den information som idag lämnas inte sänks, inte minst ur ett resenärsperspektiv. Därför föreslås att begreppet trafikutbud behålls och att kollektivtrafikföretagen även fortsättningsvis alltid måste lämna information om sitt trafikutbud. Trafikutbudet bör därför särskiljas från den information som ska lämnas om möjligt.

Om man väljer att inte särskilja ”trafikutbud” och ”information om dess trafik” är det troligen viktigt att det ges ett tillräckligt bemyndigande till Transportstyrelsen att föreskriva om vilka uppgifter som alltid ska lämnas. Då behöver myndighetens bemyndigande i lagen och förordningen ses över. Detta är särskilt viktigt om nya kollektivtrafikföretag etablerar sig på marknaden.

Transportstyrelsen anser att kriterierna för skälighetsbedömningen behöver preciseras. Ett förtydligande innebär att förutsättningarna för en effektiv tillsyn förbättras, och ger bättre förutsättningar för Transportstyrelsen att utfärda ändamålsenliga föreskrifter.

Transportstyrelsen bör enligt promemorian överväga vilken portal som kan anses lämplig, eller möjlig, för att samla informationen i. Transportstyrelsen menar att hur finansieringen av denna portal ska ske, inklusive drift och underhåll, behöver förtydligas.

Utredaren tar upp att det bör bli bättre möjligheter för sällanresenärer, turister och personer med sämre ekonomi (och som därför inte har kredit- eller bankkort) att resa kollektivt, t ex genom att kunna betala kontant. Transportstyrelsen ser inte att det finns några föreslagna åtgärder för att omhänderta detta förslag.

I avsnitt 8 saknar Transportstyrelsen ett bredare resonemang om tågpassagerarförordningen, då förordningen innehåller ett antal regler som blir tillämpliga här. Vad gäller avsnitt 8.6 bör de krav i tågpassagerarförordningen som gäller biljetternas utformning beaktas. Om ett trafikföretag ska kunna läsa någon annans biljetter maskinellt eller har samarbetskort med andra företag ställs krav enligt 8.6 på biljetternas utformning om något av trafikföretagen har spårbunden trafik på det allmänna nätet.

Transportstyrelsen menar att det finns otydlighet kring om kollektivtrafikföretagen enligt förslaget behöver tillgängliggöra mer information än den som redan finns i deras egna befintliga system. Myndigheten förordar frivillighet i att lämna den information som förslaget pekar ut.

Är kravet på att lämna ut information tvingande kan det uppstå gränsdragningsproblem när det gäller skälighetsbedömningen. Om företaget har data i egna befintliga system kan det ändå krävas förändringar av format, investeringar m.m. för att kunna tillgängliggöra dessa.

För att myndigheten ska kunna bedriva effektiv tillsyn är det nödvändigt att kraven på kollektivtrafikföretagen förtydligas. Transportstyrelsen har idag inte fullständig kännedom om vilken information kollektivtrafikföretagen har i sina system, vilket är en förutsättning för att kunna bedöma om kollektivtrafikföretagen tillhandahåller information enligt sina skyldigheter. Detta kan bli omfattande, och därmed resurskrävande, för såväl myndigheten som företagen. Dessutom finns risk att ytterligare kontroll hämnar företagens eget handlingsutrymme.

Direktivet bör också tydliggöra hur uppföljningen av effektmålen ska göras.

Detta ärende har beslutats av stabschef Jacob Gramenius. I den slutliga handläggningen av ärendet deltog strateg Karin Nordenö, utredare Tina Schagerström Melin, jurist Sofie Mååg, handläggare Elisabet Lind Markus, utredare Charles Bergqvist och utredare Per Wickenberg, den senare föredragande.

Jacob Gramenius
Stabschef